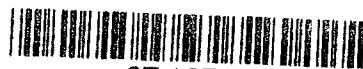

Hoogheemraadschap van
Rijnland

MINUUT/afschrift aan:
van Kampen (Advies)
de Jong (Conc.Control)

07.18759

uw kenmerk: 37527 WSB/RR
uw brief van: 6 juni 2007
ons kenmerk: 07.18759
bijlagen:
inlichtingen: mr. drs. A.R. van Kampen
doorkiesnummer: 3850
onderwerp: voorontwerp waterschapsbesluit

Unie van Waterschappen
T.a.v. mevr. V.M. Anches
Postbus 93218
2509 AE Den Haag

Leiden, 18 juni 2007

Geachte mevrouw Anches,

Het hoogheemraadschap komt gezien de korte tijd die ons noodgedwongen gegund was niet met een formele bestuurlijke reactie op het voorontwerp waterschapsbesluit, zoals ons dat bij brief van 6 juni j.l. was toegezonden.

Intern is het voorontwerp echter wel bestudeerd en komen wij tot het volgende ambtelijk technisch commentaar. Ik hoop dat hieraan – ondanks dat het na de gestelde inzenddatum van 14 juni j.l. wordt ingebracht – adequaat aandacht aan kan worden besteed.

Hoofdstuk 2

Artikel 2.9

1. .... plaatsvervangend lid aan dat .. (i.p.v. ... plaatsvervangend lid aan die ....)
2. is de aanwezigheid (c.q. bereikbaarheid) van één lid van het stembureau voldoende om dergelijke beslissingen te nemen?

Artikel 2.10

De periode medio september tot medio november lijkt kort voor de productie van de stembiljetten en – wat belangrijker is – de evt. kandidatenboekjes.

Artikel 2.11

1. Groeperingen, die in meer dan één waterschap met de verkiezingen willen meedoen, zijn verplicht zich bij alle waterschappen te doen registreren. Bij de “reguliere” verkiezingen bestaat de mogelijkheid van centrale registratie met doorwerking van registratie bij het Centraal Stembureau naar provincie en gemeente en van de registratie bij een provinciaal stembureau naar de gemeenten in die provincie. Deze mogelijkheid zou bij de waterschapsverkiezingen ook geboden moeten worden.
2. De toezegging aan de Eerste Kamer behelst het stellen van de eis van volledige rechtsbevoegdheid voor de te registreren belangengroeperingen; het voorontwerp beperkt dit ten onrechte tot verenigingen. Een stichting kan ook opkomen voor de belangen van ingezetenen. Deze beperking vloeit niet voort uit de discussies in/met de Kamer.

Archimedesweg 1
postadres:
postbus 156
2300 AD Leiden
telefoon (071) 3 063 063
telefax (071) 5 123 916

internet: www.rijnland.net

e-mail: post@rijnland.net

Artikel 2.13

Registraties die – geheel of bij wijze van afkorting - lijken op bijv. die van bestaande politieke partijen of andere organisaties (bijv. de Vereniging voor Veilige Dijken, de Algemene Nederlandse Waterbelangen Bond) moeten kunnen worden geweigerd. De vraag is op onderdeel c. hiervoor afdoende is.

Artikel 2.14

Op grond van het zevende lid van artikel G 1, G 2 en G 3 van de Kieswet vervallen registraties als bij de laatstgehouden verkiezingen voor Kamer, Staten c.q. Raad geen kandidatenlijst is ingediend. Deze regeling ontbreekt nu voor de waterschapsverkiezingen. Dit betekent dat de registraties in beginsel permanent zijn en dat de waterschappen impliciet verplicht zijn regelmatig na te gaan of geregistreerde organisaties nog wel bestaan. Met het automatisch vervallen worden deze administratieve lasten voorkomen.

Artikel 2.21

Bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer, de Staten en de Gemeenteraden dienen ondersteuners op het gemeentehuis van hun woonplaats de ondersteuningsverklaring te tekenen en zich daarbij afdoende te legitimeren. Ten onrechte gaat de toelichting ervan uit dat deze ondertekening bij waterschapsverkiezingen alleen op het waterschapskantoor zou kunnen plaatsvinden; voor de kamer- en Statenverkiezingen is dat ook niet enkel bij het Centraal Stembureau of het provinciehuis.

Met behulp van de moderne apparatuur is het goed mogelijk met kopieën van legitimaties te frauderen; om elke mogelijkheid van fraude uit te sluiten is het beter ook voor waterschapsverkiezingen te bepalen dat ondertekening in persoon plaatsvindt in het gemeentehuis van de woonplaats conform het bepaalde in artikel H 4 van de Kieswet.

Artikel 2.25

Het aantal "acht" moet vervangen worden door "zeven"; er is geen enkele reden waarom een groepering die acht zetels heeft behaald, bij een volgende verkiezing geen zestien kandidaten op de lijst zou mogen plaatsen.

Artikel 2.26

In artikel 31, eerste lid, van de Waterschapswet staat expliciet aangegeven dat voor het lidmaatschap (niet het zijn van kandidaat) van het algemeen bestuur de leeftijd van 18 jaar moet zijn bereikt. Vergelijkbare bepalingen zijn opgenomen in bijv. artikel 10 van de Gemeentewet en de Provinciewet en in artikel I 6 staat dan ook dat alleen van een kandidatenlijst worden geschrapt de kandidaten, die tijdens de zittingsperiode niet de vereiste leeftijd zal bereiken. De voorgestelde bepaling is hiermee in strijd en kan geen stand houden, omdat beperking van het passief kiesrecht alleen bij wet mogelijk kan zijn.

Artikel 2.29

1. "... tot het behalen van ..." moet zijn: "... tot het betalen van ..."

Hoogheemraadschap van
Rijnland

2. In artikel I 2 Kieswet wordt het niet betalen van de waarborgsom aangemerkt als een verzuim, dat kan worden hersteld. In het voorontwerp wordt de hele lijst buiten beschouwing gelaten, terwijl dit wel eens het enige verzuim zou kunnen zijn, die de betreffende lijst treft. De in de toelichting aangegeven redenen, waarom van de regeling in de Kieswet zou moeten worden afgeweken, is niet valide; dezelfde argumenten zouden voor de "reguliere" verkiezingen kunnen worden aangevoerd. Als verder op grond van artikel 2.18 een of meer tijdvakken zijn aangewezen waarbinnen de kandidatenlijsten kunnen worden ingeleverd, zou de verwachting kunnen worden gewekt of de praktijk kunnen ontstaan dat de indieners voor de dag van de kandidaatstelling – ambtelijk - nog wordt gewezen op dit verzuim en dat er dan nog wordt hersteld. Bij waterschappen, die deze extra tijdvakken niet aanwijzen, zal die mogelijkheid dan ontbreken.

Artikel 2.35

Zie kanttekening bij artikel 2.26. Deze heeft ook betrekking op het bepaalde in artikel 2.35, eerste lid, onder c.

Artikel 2.41

Omdat het begrip "kennelijk" onvoldoende duidelijk is, zou een en ander nader moeten worden uitgewerkt door verwijzing naar de betreffende verzuimen, zoals groepering niet geregistreerd, niet binnen de termijn ingediend, niet ingediend met het vastgestelde formulier, etc. Als uitwerking niet mogelijk is, dan dienen alle lijsten gewoon mee te loten. Want ook situaties, die in de ogen van het stembureau kennelijk zijn, zouden in beroep anders kunnen worden en dan bestaat de kans dat er opnieuw geloot moet worden.

Artikel 2.47

"zijn" of "worden" getroffen?

Artikel 2.48

1. Door de gekozen formulering worden de waterschappen wellicht impliciet gedwongen gebruik te maken van de zgn. 24-uurs service: de dag na de verzending wordt de stemming immers al geopend.
2. Door uit te gaan van de 70ste dat na de kandidaatstelling eindigt de stemming op een dinsdag. Dit betekent dat verzoeken om schriftelijke toezending van duplicaten – waarvoor in artikel 2.52, eerste lid, een termijn van twee dagen voor het einde van de stemming – uiterlijk op zondagmiddag 12.00 uur moeten zijn ontvangen (dus op grond van de algemene termijnenwet op vrijdag 24.00 uur). Door uit te gaan van de 71^e dag wordt dit probleem voorkomen: de termijn voor het indienen van dergelijke verzoeken eindigt dan op maandag 12.00 uur.

Artikel 2.53

Waarom wordt voor de kandidatenlijsten niet bij ministeriële regeling een model vastgesteld, zoals dat ook voor de "reguliere" verkiezingen het geval is? In andere gevallen wordt wel gewerkt met een ministeriële regeling.

Artikel 2.54

De voorzitter zou ook melding moeten maken van de mogelijkheid tot het aanvragen van duplicaten.

Artikel 2.60

In het eerste lid wordt tweemaal aangegeven dat de mogelijkheid moet bestaan een blanco stem uit te brengen.

Artikel 2.68

1. In het eerste lid moet "stellendat" worden vervangen door "stellen dat"
2. Het is onduidelijk of in het aantal kiezers, dat op grond van het eerste lid, moet worden bepaald, de dubbeltellingen (kiezers, die meer dan één keer hebben gestemd) zijn meegenomen of er al zijn uitgehaald. In het eerste geval is het aantal van generlei waarde; in het tweede geval is de stemopneming feitelijk afgerond en zouden de aantallen stemmen, uitgebracht op de verschillende kandidaten en lijsten bekend kunnen worden gemaakt.
3. Het derde lid is onduidelijk. Volgens de toelichting wordt hier bedoeld dat het stembureau zich uitspreekt over de stembiljetten, die niet automatisch kunnen worden verwerkt omdat zij bijv. zijn gescheurd of onvoldoende duidelijk zijn ingevuld. Het handelt hier dus niet over de "juistheid" van de stembiljetten (een in de Kieswet onbekend begrip), maar om een handmatige verwerking van deze stembiljetten. Is het dan ook niet beter "de juistheid" te schrappen.

Artikel 2.69

Hoewel de regeling in het tweede lid onder b. sympathiek overkomt (er zijn zo minder ongeldige stemmen), kunnen hiertegen principiële bezwaren worden ingebracht. Er wordt afgeweken van wat voor "reguliere" verkiezingen gebruikelijk is en bevoordeelt op deze wijze de lijsttrekkers op een wijze waarvan wij maar moeten afvragen of dat de bedoeling/wens van de kiezer is.

Bij "reguliere" verkiezingen zien de kiezers op het stembiljet echter direct alle kandidaten en is alleen voor de namen van de kandidaten een stemhokje aangegeven, waarop kan worden gestemd. Mijn ervaring met vroegere papieren verkiezingen was dat slechts een minimaal aantal kiezers de partij aankruiste, dus dat was geen probleem. Op "ons" stembiljet staan echter niet alle kandidaten, maar alleen de kandidatenlijsten met naam en toenaam vermeld, terwijl de individuele kandidaten niet genoemd worden.

De vraag kan ook worden gesteld of een dergelijke regeling ook niet getroffen zou moeten worden voor de stemmen, die op een hoger kandidaatnummer zijn uitgebracht dan de betreffende lijst aan kandidaten heeft. Die worden nu wel ongeldig verklaard en principieel is er geen verschil met het niet aangeven van een kandidaat.

De "reguliere" verkiezingen kennen echter geen briefstemmen in de omvang, die wij nu hebben. De Nederlanders in het buitenland konden weliswaar ook via de post stemmen, maar dat aantal is in verhouding zo gering, dat daarvoor wel stembiljetten worden gebruikt

Hoogheemraadschap van
Rijnland

waarop alle kandidaten staan aangegeven (art. M 7 Kieswet). Dus uit te gaan van 100% gelijkvormigheid met de "reguliere" verkiezingen is niet noodzakelijk.

Een oplossing kan zijn dat deze stemmen alleen meetellen voor de lijst en niet voor een individuele kandidaat. Dat zou weliswaar ook een afwijking van de "reguliere" verkiezingen betekenen, maar minder problematisch en wellicht zien we dan in hoeverre mensen eigenlijk wel de behoefte hebben aan het uitbrengen van een voorkeurstem. In elk geval tellen de stemmen, die alleen op de lijst worden uitgebracht, dan wel mee voor de zetelverdeling - en dat wilde de betreffende kiezer - maar niet voor de beantwoording van de vraag wie die zetels zouden moeten gaan bezetten; en dat laatste interesseerde de kiezer kennelijk ook niet. Iets dergelijks moet op het internetstembiljet ook zijn door te voeren, zodat ook de internetstemmers die mogelijkheid krijgen en alle kiezers weer gelijk worden behandeld.

Artikel 2.81

1. "Restzetels" is een niet gedefinieerd begrip. Daarom: "De overblijvende zetels, die restzetels worden genoemd, worden achtereenvolgens toegewezen ..."
2. De vraag is of voor het toewijzen van restzetels ook bij besturen, waarvoor negentien of meer leden rechtstreeks worden gekozen, wel het systeem van de grootste overschotten moet worden gehanteerd.
3. In het derde lid: "... aan de lijsten die na toewijzing van de zetel het grootste gemiddelde aantal stemmen per toegewezen zetel ..."
4. Geldt voor de toewijzing op basis van het derde lid, ook de minimale eis van 75% van de kiesdeler? In het tweede lid wordt immers gesproken over "deze toewijzing", wat verwijst naar de toewijzing in het eerste lid.

Artikel 2.82

1. Bij "reguliere" verkiezingen gaat het altijd om een oneven aantal te verdelen zetels; de meerderheid is dan ook één zetel meer dan het totaal van de aan de andere lijsten toegewezen zetels. Bij de waterschapsverkiezingen kan er een even aantal zetels te verdelen zijn. Betekent het bepaalde in dit artikel nu dat een lijst, die bij een even aantal te verdelen zetels de meerderheid van de stemmen heeft behaald, twee zetels meer krijgt dan de andere lijsten gezamenlijk; dit lijkt wel erg veel van het goede?
2. De lijst, die een zetel moet inleveren, wordt bepaald aan de hand van het kleinste overschot. Dit betekent dat zetels, die op grond van artikel 2.81, derde lid, worden toegewezen, buiten beschouwing blijven, wat niet de bedoeling kan zijn. Het gaat toch dan om de laatste toegewezen restzetel, die dan vervalt. In de slotzin wordt overigens ook gesproken over "gemiddelde" en "overschot".

Artikel 2.85

De tussenzin " , onderscheidenlijk van de belangengroepering" is misplaatst: een combinatie bestaat uit lijsten. Groeperingen kennen we alleen als organisaties, die lijsten kunnen indienen.

Artikel 2.88

Een met artikel P 17 Kieswet vergelijkbare bepaling ontbreekt ten onrechte. Er kunnen zetels overblijven, die bezet moeten worden door kandidaten, die minder stemmen hebben behaald dan 25% van de kiesdeler. In artikel 2.90 zal – naast verwijzing naar artikel 2.88 – ook naar dit artikel moeten worden verwezen.

Artikel 2.97

Vraag: hoe moet het uitreiken van de kennisgeving gezien. Kan niet worden volstaan met (al dan niet aangetekende) verzending.

Artikel 2.98

Alleen voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer en van Provinciale Staten van provincies, die uit meer kieskringen bestaan, kunnen kandidaten een gemachtigde aanwijzen, die namens hen de benoemingen aanvaarden of weigeren. Dit met het oog op het handhaven van de door partijen vastgestelde volgorde van de kandidaten. Daarnaast kunnen ook Nederlanders in het buitenland een gemachtigde aanwijzen. In het voorontwerp wordt deze mogelijkheid – terecht – niet gecreëerd. Dit betekent dat de verwijzingen naar de gemachtigde in artikel 2.98, eerste, vierde en vijfde lid, moeten vervallen.

Artikel 2.101

1. In artikel 2.1 wordt niet gesproken over een bestand. De verwijzing is dan ook niet correct.
2. Expliciet dient te worden aangegeven dat bij een herstemming die kiezers, die op oorspronkelijke peildatum (dag van de stemming) kiesgerechtigd waren, aan de stemming mogen deelnemen.

Artikel 2.106

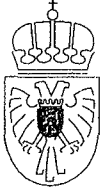
Opvallend is dat – hoewel de Kieswet eenzelfde bepaling kent – niet expliciet is aangegeven dat het lidmaatschap in elk geval pas kan aanvangen als de formele zittingsperiode is begonnen.

Artikel 2.109

Anders dan bij de “reguliere” verkiezingen, wordt het aantal leden van het algemeen bestuur niet wettelijk bepaald, maar bij provinciaal reglement. Het is beter “wettelijk” te vervangen door “reglementair”.

Artikel 2.110

1. In het eerste lid is aangegeven dat de termijn, waarbinnen de voorzitter van het stembureau in actie moet komen een lid tegen een bepaalde datum ontslag neemt, pas op die datum aanvangt. De vraag is waarom. Vanaf het moment dat een lid ontslag neemt met ingang van een bepaalde datum, dient de voorzitter van het stembureau in actie te komen; zo kan immers de termijn worden bekort dat de zetel daadwerkelijk onbezet is (de benoemings- en toelatingsbesluiten kunnen dan eerder worden genomen).

Hoogheemraadschap van
Rijnland

2. Het is niet noodzakelijk dat het dagelijks bestuur modellen vaststelt voor de in het tweede lid genoemde besluiten van de voorzitter van het stembureau. Deze kunnen vormvrij zijn.

Artikel 2.112

Het bepaalde in artikel W 4, tweede lid, Kieswet (besluit dat de zetel onvervuld blijft) is ten onrechte niet overgenomen. In bijv. art. 2.119 wordt een dergelijk besluit echter wel genoemd.

Artikel 2.116

In het derde lid: "plaats" in plaats van "laats"

Paragraaf 21-22

In een aantal gevallen dient de voorzitter van het waterschap (de dijkgraaf) aan de voorzitter van het stembureau (de dijkgraaf) een melding te doen. Hoewel e.e.a. waarschijnlijk niet anders te regelen is, is het wel een vreemde situatie dat één persoon met zichzelf correspondeert.

Artikel 2.126

Dit artikel gaat voorbij aan het feit dat er voor benoemde leden geen sprake is van een proces-verbaal, waarin niet-gekozen kandidaten in een bepaalde volgorde zijn opgenomen en op basis waarvan de voorzitter van het stembureau een opvolger zou kunnen aanwijzen. Er zal een regeling moeten komen, op basis waarvan de benoemende organisatie om een nieuwe (evt. tijdelijke) benoeming wordt verzocht. Daarin heeft de voorzitter van het waterschap een taak.

Hoofdstuk 3

Artikel 3.7

In het derde lid moet "van de raad" worden vervangen door "van het algemeen bestuur".

Artikel 3.9

1. Het artikel handelt niet alleen over scholing, maar ook over kinderopvang; de aanduiding van dit artikel vermeldt dit niet.
2. Het slot van dit artikel dient te luiden: "... met de vervulling van het lidmaatschap van het algemeen bestuur noodzakelijke kinderopvang." (of "... met de vervulling van dat lidmaatschap noodzakelijke kinderopvang.")

Artikel 3.15

Dit artikel verklaart ook de waterschapsregelingen ten aanzien van zwangerschap en bevalling van overeenkomstige toepassing; de aanduiding van het artikel vermeldt dit niet.

Artikel 3.18

Anders dan de leden van het algemeen bestuur (art. 3.9) hebben leden van het dagelijks bestuur kennelijk geen recht vergoeding van de kosten van scholing in verband met hun functie als lid van het dagelijks bestuur.

Hoofdstuk 4

Artikel 4.4.

Dit artikel is gezien de algemene toelichting op pagina 120, niet volledig.

Artikel 4.69

De verwijzing naar de artikelen 4.69 tot en met 4.75 moet zijn: 4.69 tot en met 4.73

Artikel 4.77

De verwijzing naar de artikelen 4.76 en 4.77 moet zijn: 4.75 en 4.76.

Hoofdstuk 5

In de toelichting op de kostentoedeling (blz 99), dient te worden verwezen naar de artikelen 5.1 tot en met 5.10 in plaats van 5.1.2 tot en met 5.1.10.

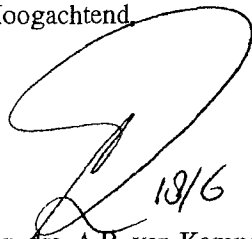
Hoofdstuk 6

Artikel 6.7

1. "In afwijking van artikel 4.67" moet zijn "In afwijking van artikel 4.66"
2. "in afwijking van artikel 4.66" moet zijn "in afwijking van artikel 4.65".

Ik hoop dat hieraan adequaat aandacht aan kan worden besteed.

Hoogachtend

A large, stylized handwritten signature in black ink, appearing to be 'A.R. van Kampen'. The signature is written over the typed name and includes the date '18/6' written below it.

mr. Drs. A.R. van Kampen,
senior-jurist Afdeling Advies